

L'ART DEL PAGÈS

SECCIÓ D' AGRICULTURA PRACTICA.

Cultiu del sumach (roldó) en Sicília.

(Extracte d' un estudi de Mr. Giuseppe Juzenga)

III.

Elecció del planté—Plantació—Preparació del terreno pera la plantació—Tall ó escapsadura de la nova planta.

Lo sumach se propaga per medi dels tanyes ó brots que creixen al entorn de las plantas adultes.

Eixos rebrots s' atquireixen y se plantan quan se dona la labor ó primera cava en las plantacions de sumach, entre Desembre y Janer; qual treball es simultáneo á l' arrencada ó extirpació dels brots pera deixar netas las plantas mares. De aquí, donchs que una plantació de sumach es productiva baix lo doble aspecte de sas fullas y com á viver ó criadero pera la propagació de la especie.

Los millors tanyes ó brots son los que s' atquireixen de plantas en bon estat de vegetació y de las comarcas y terrenos en que l' sumach prospera millor.

No poden esperarse plantas vigorosas procedents de rebrots d' altres vellas y caducas.

Lo preu d' adquisició d' aquestos peus ó brots, varia segons es lo de las fullas, de manera que s' eleva ó minva en proporció al d' aquestas. S' observa que dita proporció es aproximadament la de 3 á 2 (salvo casos escepcionals), de modo, que quan, per exemple, lo preu de la fulla es de 15 pissetas lo quintá, en lo mercat de Palermo, lo preu de 'ls fiols pera plantar, es de 10 pissetas.

Sapiguda es la gran importancia que te en una plantació qualsevol, la bona elecció de las plantas; en tal concepte y baix aquest cuidado debem rebutjar tot brot procedent del sumach *moreno* ó *femella* aixís com també:

1.er Tot lo que sia molt curt, es á dir menor de 0'25 metros puix que no produhiria mes que plantas débils.

2.^{on} Los que tingan grossas arrels y pocas arreletas ó cabellera, puix que aixó los exposa á arraigar ab dificultat en lo terreno privantlos de desenrotllarse ab vigorositat.

3.er Los que se anomenan y tenen *arrel blanca*, quals renous ó brots, encara que presentan en tot ó en part una cuberta sedosa, puix eixa envoltura se la considera com procedent de uns bolets microscópicssubterràneos que atacan y destrueixen la planta, qual parásit podria per sa propagació destruir tota una plantada.

Un bon peu ó planta de sumach, deu tenir lo grossor de un centímetro quant menos; alta d' uns 40 ó 50, ésser ben dreta, y estar provista de rebrots numerosos y espessos entre si. La arrel deu ésser curta, però abundant en cabellera y arreletas.

Lo sumach se planta á la distancia de 65 á 70 centímetros. Se prepara 'l terreno obrint abl' aixada valls rectangulars de 65 á 70 centímetros de llargada, 18 d' amplada y 13 de profunditat.

Si eixa profunditat no fos suficient com succeheix freqüentment en los turonets ó collets de Palermo, es necessari trevallar ab lo picot pera penetrar en la pedra encar més fondo que la mida indicada, pera preparar aixís un ample espay de bona terra á las arrels de las novas plantas.

En cada hectárea de terra poden encabirshi 21,500 plantas, que 's colocan á la distancia indicada comensant per las que forman los caps de línea; després se calsan acompanyanthi la terra extreta, y desseguida se cava per primera volta tota la plantada, treballant profundament los espays del terreno que quedaren intactes entre 'ls valls, y tirant eixas terras sobre las plantas en líneas paralelas.

Terminada eixa labor se tallan las plantas á la altura de 0, m. 15. Los sicilians se serveixen pera aquesta operació de un fort poday que anomenan *roncone*, tenint cuydado al anar fent l' operació d' escapsar, de posar al mateix temps lo peu damunt lo coll de la planta, pera evitar que la sacudida que reb, la desarreli ó malmeti.

(Per la traducció.) RICART GINABREDA Y RIERA.

Pera combatre 'l black-rot

Lo ministre de Agricultura de Fransa acaba de rebre de M. Prillieux, inspector general de la ensenyansa agrícola, un nou informe sobre 'l *black-rot* de la vinya.

En altre informe M. Prillieux havia senyalat la aparició en la vall del Garona, desde Age fins á Arguillon y en la del Lot als voltants de Figeac d' aquesta malaltia de la vinya que ja fa temps desvasta las plantacions d' América y es coneguda ab lo nom de *black-rot* ó podridura negra dels rahims.

Fins allavors aquesta malaltia no havia sigut observada á Fransa mes que en un lloch molt limitat de la vessant del Cévennes en las altas valls del Herault y se la creya reduhida entre Ganges y 'l Vigan, essent aixís que ja havia invadit certs vinyats de Figeac, Aiguillon y, sens dubte, també algunas localitats dels voltants d' Agen y de Nerac.

Los professors d' Agricultura dels departaments vitícolas han, desde aquest moment, continuat las investigacions, ajudats de las mostrats dels rahims atacats per la nova malaltia, que 'ls hi han sigut enviadas.

No s' ha pogut reconeixer lo *black-rot* en las valls del Garona mes avall d' Aiguillon, y 'l professor d' agricultura de la Gironde assegura de la manera mes terminant que la plaga no existeix en cap localitat d' aquest departament. En las valls del Lot, per lo contrari, M. D' André, professor d' agricultura del Aveyron, l' ha observat en una llarga extensió devant de Figeac. Als voltants de Capdenac, Abouillac y Asprieres, tota la cullita estava ja perduda avans del 18 d' Agost, y 's permetia la entrada en las vinyas pera utilizar los pámpols á remats de cabras y ovellas.

Mes amunt, en las valls del Lot á Entraignes y á Sant Hipólit, sobre 'l Truyere, affluent del Lot, lo mal estava també molt extés. A curta distancia del limit del departament del Aveyron, en lo Cantal, lo professor d' Agricultura M. Petit ha trobat lo *black-rot* sobre 'ls rahims á Monsalvy y á Maours. M. D' André l' ha trobat en la vall del Tarn, á Compeyre y á Millau, haventhi aparegut del 20 al 22 de Juliol: en menos de 15 dias ha desvastat las vinyas, al extrém de destruir las nou décimas parts de la cullita.

Las novas investigacions han aumentat l' àrea invadida per lo *black-rot*, però solament cap á las regions montanyosas del Centre, y no del costat de las ricas planuras cubertas de vinya, ahont podria causar més devastació.

En los llochs en que se acaban de descobrir nous focos de infecció, vora 'l Lot y el Tarn la destrucció ha sigut tan completa com en las vinyas que més hagin suferit de Montesquiou y Aiguillon; es probable que allí la malaltia s' hagi desenrotllat desde molts anys enrera, sense que se l' hagués observada, no haventse, per lo tant, fet res pera combátrela. S' han observat per tot arreu ahont la malaltia ha atacat, en los rahims tacas especials de color de cuyro ataronjat espurnejadas de punts negres sobre las fullas, molt avans de la primera alteració dels grans de rahim. Desde aquest moment quan se buscan en mitj dels vinyats los rahims atacats de *black-rot* que 's troban amagats sota la pampolada, n' hi ha prou ab observar en los sitis en que 'ls pampols están marcats de la taca característica; si sota d' ells hi ha rahims se pot donar casi per segur que allí hi haurá grans malalts.

Se compren com la destrucció de las fullas atacadas, practica da ab perseverancia pot contenir lo mal fins al punt de ferlo casi desapareixe de son primer foc y com un tractament fet á temps, si arriba á destruhir la vitalitat dels esporos, será fins capás de prevenir l' aparició del *black-rot* sobre 'ls rahims.

Es probable que un tractament per las sals de coure puga reemplaçar ab molta economia en la práctica, la investigació molt minuciosa y extremadament cara dels pampols atacats de la malaltia. M. Fretchou se n' ha convensut directament per experiments de laboratori quan segueix á Nerae, y quals resultats se publicarán més endavant, que 'l més petit vestigi de sulfat de coure es prou pera fer impossible la germinació dels esporos del *phoma uvicola* ab tanta seguretat com los del peronospera; y per altra part l' escás perjudici causat per la malaltia en la vall del Herault sobre las vinyas tractadas ab l' aygua celeste ó la lletada bordelesa pera combatre 'l mildiu, fa esperar que 's lográ aturar l' aparició del *black-rot* sobre 'ls rahims y sas consecuencias desastrosas destruhintlo aixís que apareix sobre 'ls pampols, ab l' ajuda dels remeys qual eficacia s' ha reconegut pera combatre 'l mildiu.

Aixís sense augment de gastos podrá 'l pagés prevenirse al hora contra las duas malalties.

SECCIÓ DE NOTICIAS AGRICOLAS.

Canal d' Urgell.—Ha sortit de Lleyda pera Madrit una rahonada exposició que, en compliment d' un acort pres per unanimitat eleva aquella Diputació Provincial al President del Consell de Ministres, sollicitant resolgui l' assumpte pendent entre la Companyia del Canal y 'ls regants, en sentit favorable als últims, ja perque ab justicia procedeixi, ja també per los conflictes que podrian originarse, apart de causar la completa ruina del país

Los tenedors de valors de la Societat Canal de Urgell, han dirigit al Govern lo següent telégrama: «Excm. senyor President del Consell de Ministres —Reunits en inmensa majoria los accionistas, obligacionistas y tenedors del deute flotant de la Societat Canal d' Urgell quals valors importan la suma de 92.000.000 de rals varen ser desembossats fa 26 anys per terme mitj. no havent percebut las accions ni un céntim d' interés y debent reintegrar al Estat son préstam avans de percibirlo, y adeutant se á las obligaciones hipotecarias 16 anys de interessos y tota la amortisació, qual pago deuria estar avuy pera terminar, resultant sacrificats sos capitals pera crear un element de riquesa nacional á costa de la ruina de moltas families, suplican al Govern de S. M. que, conformantse ab la sentència del Consell de Estat, quedi ferm lo real decret de 10 de Novembre de 1882, aplicant á la Societat la Lley de Canals de 1870, dictada per aquellas Corts, pera bé del país, y no pera la ruina dels pobles.»

La cuestió del Canal d' Urgell va prenent un aspecte desagradable. Segons se 'ns diu, gran número de tenedors de valors de la Societat s' han citat novament en vista de la reunió que han celebrat en Mollerusa 'ls sindicats del país regant, en la qual acordaren midas hostils en contra dels empleats del Canal. S' amenassá als vehins que 'ls hi facilitin allotjament y menjar, y per estar anunciada pera 'l próxim diumenje la subasta del cánon de las olivas, se resolgué que tots los pobles de la sona regant acudissen al esmentat poble de Mollerusa ab banderas negras, com á manifestació y á fi d' impedir que ningú 's presenti en la subasta. Se 'ns afegeix que en previsió de lo

que pugui ocorrer, los tenedors de valors del Canal d' Urgell adoptaren los següents acorts:

Primer. Que 's tingui una consulta de lletrats pera que en vista dels antecedents resolguin si la Companyia està en son dret de tancar las comportas del Canal, en vista dels actes de hostilitat del Sindicat en representació del país.

Segon. En lo cas de que la consulta dongui una resposta afirmativa, reunir lo número suficient de accions pera cridar junta general extraordinaria, al objecte de eliminar de la junta de Govern als vocals que tinguessin propietats regables per lo Canal.

Tercer. Redactar una exposició al Govern explicant los medis que s' están posant en joch en contra del Canal y nombrar una comissió que passi á Madrid á entregarla al Govern.

Cuart. Que 's publiqui la avans dita exposició.

Graves son las noticias que arriuan de la comarca del Canal d' Urgell. Lo temor de que la companyia del Canal logri la pretensió de que se li concedeixin los beneficis de la ley de Canals y Pantanos de 1870, á qual fi ve treballant desde poch després de publicada dita ley, causa gran inquietut y alarma per creure imminent, casi indubtable, la consecució dels fins de la companyia, en vista del recient fallo del Consell d' Estat.

La unanimitat d' esperit de resistencia pacífica pero enérgica á las pretensions de la companyia, 's manifestá en la reunió de tots los síndichs, particulars y gran número de propietaris celebrada en Mollerusa 'l dissapte últim, y espera 'l país ferho mes ostensible en numerosissim meeting que 's proposan celebrar lo diumenje próxim en aquella mateixa població, concorreguent los regants de prop de cent pobles que son los compresos en la sona regable del Canal.

Lo país se proposa, segons se diu, mantenir una enemiga constant y sistemática ab la Companyia, en la seguretat de que dintre de medis purament pacífichs y legals, com son: abstenció complerta de la assistencia als arrendaments de fruyts del cànion, que tan bons resultats han vingut donant á la Companyia, y tenás y rodona negativa á la prestació de qualsevol classe dels serveys de que pera la económicca recolecció de fruyts y demás li son nessesaris; en la seguretat, dihuen, de que per tan senzills y eficassos medis han de poder contrarrestar lo que

ja s'ha donat en dirne lo modern feudalisme de las grans Companyias.

La Diputació provincial, lo Sindicat general de regos, la Junta provincial de agricultura, industria y comers; lo Colegi de advocats y la Cambra de Comers de Lleyda están en un tot al costat del país regant, y la premsa dedica preferent y casi exclusiva atenció al assumpto.

Conferencia agrícola —En l'Institut agrícola catalá de Sant Isidro, D. Enrich Suñer y Prats, comensá la primera de sas conferencias sobre la incubació artificial de la viram, lo dimecres passat. En ella exposá la historia de la citada industria fins á venir á parar als avensos moderns d' incubació; propositantse desarrollar lo tema fins á demostrar la utilitat que podria reportar al pays la explotació de dita industria rural.

Estació viti-vinícola espanyola. — En aquest número incluhím un prospecte de la estació viti-vinícola espanyola dels senyors Almera y Companyia, sobre ceps americans é hispano-americanos.

Lliga agraria. —Sabém d' algunas societats agrícolas de Catalunya que s' adhereixen á las ideas altament patrióticas demostradas per la «Lliga agraria» en la circular que publicárem en lo número anterior. En lo vinent, creyém poder ser mes explícits en la comunicació de sérias determinacions presas per alguna d' ella, ben important per cert per los anys que conta d' existencia.

La publicació de la circular de la «Lliga agraria» nos escusa de contestar á las consultas que sobre d' ella 'ns han fet alguns dels suscriptors d' L' ART DEL PAGÉS, preguntantnos si 'ns hi adheriam. Com las ideas en ella exposadas son las mateixas que vením defensant, es clar que debém formar al seu costat, en tot y per tot, sempre que no s' aparti del objectiu propositat en la circular referida.

Taronja mandarina. —La taronja mandarina no está enguany tant solicitada com en los anteriors en los pobles de la regió valenciana, lo qual ha mogut á molts culliters d' aquella rica fruyta á confeccionarla y remétrela per son compte. Creyém que als que 's trovan en aquest cas los hi interessarán los següents párrafos d' una carta de París fetxada 'l dia 8, que trovém en una revista.

«La mandarina, diu, arriba en quantitat, sobre tot de la part de Múrcia, ahont lo fruyt aquest any està bastant avansat, los 50 m/m 4 franchs caixa de 50 fruyts, 55 m/m 5 caixa de 50 fruyts, de 6 á 7 franchs las de 60 m/m en caixa de 50 fruyts.

La mandarina se fa fruyt bastant comú en nostre mercat, aixís com en los extranjers. No obstant, enguany, com lo tractat de comers franch-italiá actualment no está terminat, la mandarina d' Italia no farà concurrencia sobre nostra plassa, ahont los expendedors d' aquesta provincia trovarán enguany millors preus que en los mercats extranjers ahont la Italia se veurá obligada á enviar pera donar sortida á sos fruyts.

REVISTA VINÍCOLA

Lo mercat vinícola en la república vehina está encare en un estat de calma general. Alguns departaments com lo de la Gironda, l' Aude y l' Hérault senyalan moviment realisantse importants transaccions en lo primer y no tant en los últims que solament acusan animació cada dia creixent: aquesta que avuy no pot dirse important, promet ser considerable puix que lo comers ha comensat sas negociacions ab bon peu. A Cette 's demana sobre tot vi espanyol que té molta acceptació en aquella plassa. A París s' aprecia be lo vi novell d' Espanya y n' hi ha moltras existencias de vell. Los vins d' Argelia fán una competencia molt desfavorable als vins espanyols. Las facilitats que ofereixen los culliters al comers y al consumidor son tantas, que obligarán al comers espanyol á discorre la manera de facilitar la adquisició de vins y garantir sa puresa com fán los argelins si be aquets sempre tenen la ventatja de la franquicia de drets que no tenim nosaltres encare que 'ls nostres vins siguin mellors.

Los vins italians se treballan á Fransa ab molta activitat per las societats de culliters que ab un zel envejable inundan los mercats

En diferents punts han establert depósitos permanents que en comissió y per administració directa fan las ventas per compte dels mateixos culliters. Lo resultat no pot ser mes satisfactori pera 'ls productors: aixís es que 's multiplicitan en Italia las associacions de propietaris rurals.

Los mercats nacionals no arriban á la importancia d' anys anteriors en aquesta mateixa época. Ni la demanda es ferma ni 'ls preus remuneradors. Essent com ha sigut, la cullita escassa en general, no 's comprén aquesta casi paralisació y creyém no durará gayre. Lo gran número de mostrás y ofertas que cada dia s' envían á Fransa, no conseguint en general grans pedidos, nos esplica en part lo de la paralisació actual.

IMPRENTA DE VÍCTOR BERDÓS Y FELIU, MOLAS, 31.—BARCELONA.